

# Waardoor kan gedroogde kippemest onverkoopbaar blijven?

Op het antwoord, onder deze titel in „DE BEDRIJFSPLUIMVEEHOUDER” van 2 juli, wil ik graag nog antwoorden. De beantwoording is vertraagd door vakantie en ook wel door het feit dat ir. de la Lande Cremer cijfers noemt die niet te weerleggen zijn. Zo aanvaard ik het graag als een terechtwijzing, dat het onjuist is om de kali uit kippemest te waarderen op basis van patentkali, gezien het chloorgehalte van kippemest. Ik had tot dusver echter nog geen analyse gelezen waarin het chloorgehalte werd vermeld! Hoog kan dit gehalte niet zijn, want aan plantenvoedende stoffen bevat kippemest (volgens PAW-analyse) 20,4 pct. plantenvoedende stoffen (stikstof, fosforzuur, kali, kalk en magnesium), 66 pct organische stof en als wij daar nog 12 pct. vocht bijtellen, zitten wij al op 98,4 pct! Dan blijft er 1,6 pct. over voor zand, kiezel e.a. verontreinigingen, sporenelementen en... chloor. Wat niet wegneemt, dat men (gezien het lage kaligehalte) veel chloor geeft als men op basis van kalizout 40 pct. rekent. Ik dacht echter, dat men bij gebruik van gedroogde kippemest op bouwland en grasland beide uit zal gaan van de N-gift.

Een tweede punt is, dat ir. de la Lande Cremer „op basis van de uitkomsten van veeljarige proeven” de organische stof slechts op 3 cent per kg waardeert! Dat is dus f 30 per ton. Dat lijkt mij bijzonder laag. Men vergelijkke maar eens met de huidige stroprijzen van f 60 tot f 75 per ton! Het is waar, dat men voor deze bedragen het stro moet oprapen, persen en op stapel zetten, maar daar staat dan tegenover dat stro toepassen als bemesting hakselen vereist, plus aangepaste grondbewerking, plus (als men het niet zó onderploegt) de teelt van een groenbemester die erdoorheen groeit. Het is mogelijk dat dit allemaal voordeliger is dan het eenvoudig uitstrooien van gedroogde kippemest, maar de berekening is ingewikkeld. Bovendien zal ir. de la Lande Cremer antwoorden, dat men via stro en groenbemester wel 7-8 ton organische stof per ha kan geven, maar als men dat via kippemest doet zou men wel zo'n 12 ton daarvan per ha moeten geven en dan gaan de gehalte aan N, P<sub>2</sub>O<sub>5</sub>, K<sub>2</sub>O enz. ook weer meespelen. Als gedroogde kippemest niet beneden 15 cent per kg is te krijgen kost dat f 1800 per ha exclusief arbeid, bijna het saldo van een normaal akkerbouwgewas.

Belangrijker is de berekening die ir. de la Lande Cremer maakt van de kosten van aanwending van (5 ton) gedroogde kippemest in vergelijking met (50 ton) overjarige stalmest. Beter gezegd: hij laat zien dat men, wat plantenvoedende stof betreft, bijna net zo goed 5 ton droge kippemest kan nemen als 50 ton stalmest. Nu is 50 ton een hoeveelheid, die zelden of nooit in éénmaal op een ha bouwland of grasland wordt uitgereden. Een gift van 40 ton is reeds hoog. Men kan er dus van uitgaan, dat 1,25 ha net zo goed 5 ton droge kippemest kan worden verreden (op de organische stof na) als 50 ton stalmest. Ik zie geen kans dit in geldswaarde per kg uit te drukken, omdat ook het verspreiden geheel verschillend kan zijn: droge kippemest met de kunstmeststrooier, stalmest met de mestverspreider plus kraan om te laden enz. In elk geval, en dit is m.i. het belangrijkste dat uit de discussie naar voren is gekomen, zit in de verwerking van gedroogde kippemest op het bedrijf nog een flink stuk tijd- en arbeidsbesparing t.o.v. stalmest, stro en groenbemesting.

Als wij dit bij de plantenvoedende waar-

de mogen tellen is kippemest m.i. méér waard dan het befaamde dubbeltje per kg! Alweer zal men opmerken, dat dat dubbeltje is berekend op kunstmestwaarde en kunstmest moet men óók uitstrooien. Kunstmest bevat echter geen organische stof en daarom is de vergelijking met stalmest zinvoller. Ir. de la Lande Cremer komt op een concurrentiewaarde van kippemest die 28 cent per kg bedraagt. Zou men dit steekhoudende argument dan maar eens niet wat méér en beter gaan gebruiken? Of mag dit weer niet, omdat gedroogde kippemest bijna steriel is en stalmest bacteriewerking heeft?

W. GELDOLF

### Commentaar:

Uit de hierboven gepubliceerde reactie van W. Geldolf blijkt, dat in mijn artikel nog enkele punten onvoldoende tot klaarheid zijn gebracht. Wij danken de redactie voor de geboden mogelijkheid om deze punten alsnog te mogen ophelderen.

1. Gedroogde kippemest met 90 pct. droge stof bevat ongeveer 1 pct. chloor. Met 1 ton van deze mest wordt dus 30 kg kali en 10 kg chloor gegeven, tegen slechts 3½ kg chloor wanneer eenzelfde hoeveelheid kali in de vorm van patentkali zou worden gebruikt.

2. De dosering van gedroogde kippemest (en van alle andere soorten meststoffen) hangt af van het bemestingsbeleid dat men voert. Indien men van plan is regelmatig gedroogde kippemest te gaan gebruiken, moet men rekening houden met de gevolgen van fosfaat- en kaliovermaat die op langere termijn kunnen ontstaan voor plant en dier. Wij adviseren daarom de hoeveelheden voor grasland te bepalen aan de hand van de fosfaat- en kalibehoeftes.

Voor de bemesting van bouwland en incidenteel gebruik op grasland kan men andere normen hanteren zoals stikstofbehoefte en chloortoevoer.

3. Als prijs voor de organische stof in de landbouw brachten wij f 0,03 per kilo in rekening bij de berekening van de meststofwaarde van gedroogde kippemest. Geldolf verbaast zich terecht over deze betrekkelijk lage waarde. Om het vorig artikel niet al te lang te maken

werd de achtergrond van deze prijs niet uit de doeken gedaan. Uit onze veeljarige proeven met organische bemestingen in de landbouw berekenden wij een rendement van f 0,10 per kg organische stof. Door echter dit bedrag in rekening te brengen, vervalt voor de gebruiker de winst en daardoor de prikkel om een organische bemesting uit te voeren. Hij kan zich die moeite besparen en alleen maar kunstmest gaan gebruiken. Om in de waardebepaling van gedroogde kippemest de organische stof toch enigszins mede te laten spelen, werd deze voor ¼ van bovengenoemd bedrag gewaardeerd.

Zoals wij in ons vorig artikel reeds stelden liggen de verhoudingen voor de prijs van de organische stof in de tuinbouwsector gunstiger. Het rendement van tuinbouwgewas is hoger en de aangekochte organische meststoffen zijn er duurder. De organische stof uit overjarige mest (12 pct. organische stof) kost de tuinbouwer f 0,15 per kilo, die uit tuinturf f 0,13 en uit veencompost eveneens f 0,15. Op basis van f 0,15 per kilo, vermeerderd met de besparingen aan arbeid en kunstmest komen wij via deze berekening evenals bij de vorige, aan een meststofwaarde voor gedroogde kippemest in de tuinbouw van ± f 0,28 per kilo.

4. De door ons genoemde zware bemestingen met stalmest, die ten grondslag liggen aan de berekening van de concurrentiewaarde van gedroogde kippemest gelden voor de tuinbouwsector. In de landbouw adviseren wij met stalmest niet hoger te gaan dan 20 à 30 ton. Het heeft bovendien weinig zin op weldebedrijven of gemengde bedrijven de meestal toch reeds ruijschoots aanwezige stalmest, die eveneens opgeruimd moet worden, uit arbeidseconomische overwegingen te gaan vervangen door de veel duurdere gedroogde kippemest. Alleen voor zuivere akkerbouwbedrijven die mest aankopen, kan dit een punt van overweging zijn.

5. Gedroogde organische meststoffen mogen dan wel min of meer steriel zijn, maar dat betekent niet, dat ze daarom geen invloed uitoefenen op het bacterieleven in de grond. Iedere grond bezit een uitgebreid assortiment micro-organismen.

Zodra de levensomstandigheden worden verbeterd, bijvoorbeeld door de aanvoer van organisch materiaal (voer voor bacteriën), vermenigvuldigen de soorten die zich met de afbraak van dit materiaal belasten, zich in enkele uren tijds enorm. Het enige criterium in dit geval is, dat de organische stof weer wordt bevochtigd, hetgeen in de grond natuurlijk het geval zal zijn. Het is dan ook één van de hardnekkige fabeltjes, dat organische meststoffen of composthoopen verrijkt moeten worden met bacterieoplossingen om goed te kunnen werken. In de natuur komen deze bacteriën in grotere aantallen voor dan in deze oplossingen. Het geld besteed aan compostingspreparaten, activatoren, groei-middeljes en bacterieoplossingen is verspild geld.

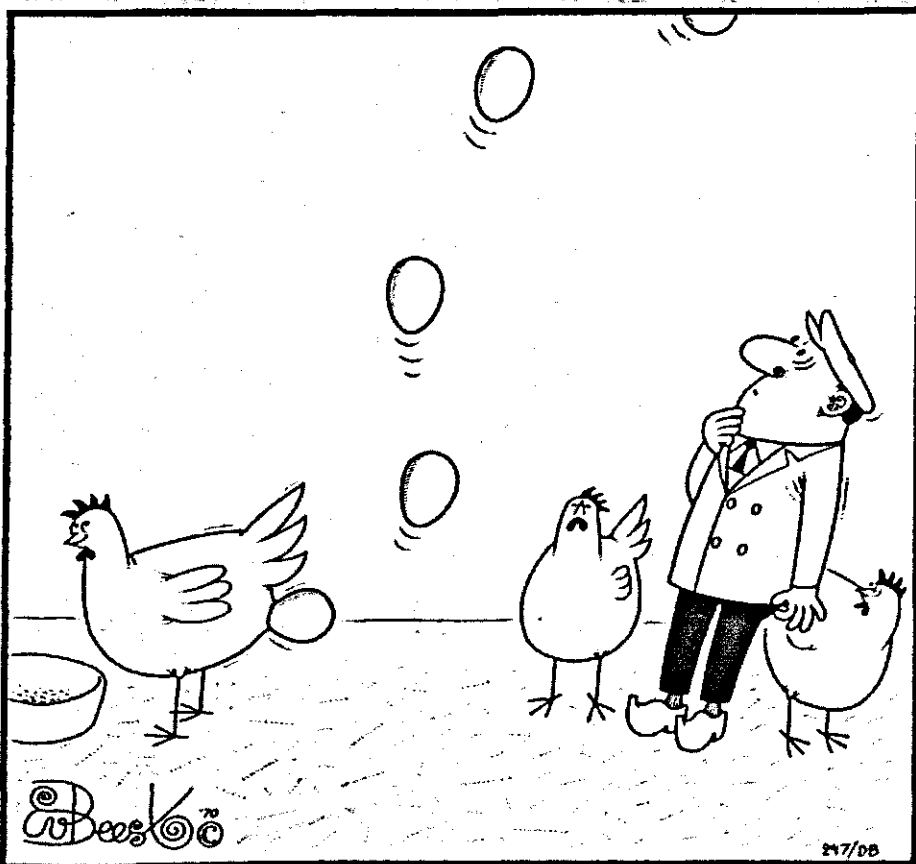
6. Het uitgangspunt van deze discussie was: „Waardoor kan een aantrekkelijke meststof als gedroogde kippemest onverkoopbaar blijven?” In dit voorgaande hebben wij getracht aan te geven voor welke groepen gebruikers en tegen welke prijs het gebruik van deze mest aantrekkelijk kan zijn. Het is duidelijk, dat de afzetmogelijkheden sterk worden beperkt wanneer men, als gevolg van een te hoge vraagprijs op een beperkte afzetmarkt moet opereren tegen vele andere concurrenten. De pluimveehouders die hun overvloedige mestvoorraden willen opruimen, moeten op een zo ruim mogelijke afzetmarkt mikken door hun produkt tegen een zo aantrekkelijk mogelijke prijs aan te bieden.

L. C. N. de la LANDE CREMER  
Instituut voor Bodemvruchtbaarheid,  
Haren (Gr.).

## DE REKENING VAN HET LANDBOUWSCHAP OVER 1969

Het dagelijks bestuur van het Landbouwschap brengt ter openbare kennis, dat het ten kantore van het secretariaat (Raamweg 25-28, 's-Gravenhage) voor eenieder ter lezing gelegd en aldaar algemeen verkrijgbaar heeft gesteld de rekening van inkomsten en uitgaven van het Landbouwschap over het kalenderjaar 1969, zoals deze door het dagelijks bestuur op 31 augustus 1970 aan het bestuur van het Landbouwschap is aangeboden.

Degenen, die de agenda voor de openbare bestuursvergadering van het Landbouwschap ontvangen, krijgen deze rekening en verantwoording toegezonden.



Op  
brengst



EMI  
brengt opluchting  
bij ieder  
ventilatie probleem

Neem met winst geen  
risiko. En ook niet met  
uw ventilatormerk.  
Neem EMI voor alle zo-  
kerheid.

EMI

EMI VERKOOP N.V. - AMSTERDAMSE DIJK 131  
UTRECHT - POSTHUIS 2300 - TEL. (020) 611011



(ADV.)